

Työn ja opintojen yhdistäminen - opintojen aikainen työssäkäynti ammat- tikorkeakouluopis- kelijoiden kokemana

Liisa Vanhanen-Nuutinen

TtT, yliopettaja

Ammatillinen opettajakorkeakoulu,

Haaga-Helia ammattikorkeakoulu

liisa.vanhanen-nuutinen@haaga-helia.fi

Kimmo Mäki

KTT, yliopettaja

Ammatillinen opettajakorkeakoulu, Haa-

ga-Helia ammattikorkeakoulu

kimmo.maki@haaga-helia.fi

Hannu Kotila

KT, yliopettaja

Ammatillinen opettajakorkeakoulu,

Haaga-Helia ammattikorkeakoulu

hannu.kotila@haaga-helia.fi

Artikkeli on läpikäynyt refereesmenettelyn

Tiivistelmä

Korkeakouluopintojen aikainen työssäkäynti on yleistä Suomessa ja kansainvälisesti. Työssäkäyntiä ja sen merkitystä opinnoissa ja työllistymisessä on tutkittu lähinnä opintoaikojen ja opintomenestyksen näkökulmista. Lähtökohtana on ollut käsitys siitä, että työssäkäynti hidastaa opintojen etenemistä ja heikentää opin-

tomenestystä. Vähemmän on kiinnitetty huomiota työssä hankittuun osaamiseen ja sen merkitykseen korkeakouluopinnoissa.

Tässä artikkelissa tarkastellaan toisen vuoden ammattikorkeakouluopiskelijoiden kokemuksia opintojen aikaisesta työssäkäynnistä ja sen hyödyntämisestä opinnoissa. Tutkimus on osa Opiskelijajär-

jestöjen tutkimussäätiön (Otus ry) seuranta-tutkimusta, jossa korkeakouluopiskelijat arvioivat kulunutta opintovuotta retrospektiivisesti. Otanta toteutettiin ositetulla satunnaisotannalla. Aineiston kaksivaiheisella painotuksella pyrittiin siihen, että lopullinen tutkimusotos edustaisi tavoitepe-
rusjoukkoaan mahdollisimman hyvin. Yhteensä 928 ammattikorkeakouluopiskelijaa vastasi kyselyyn keväällä 2014. Aineisto analysoitiin SPSS-ohjelmalla. Analyysis-
sa käytettiin kuvailevia tilastomenetelmiä.

Tutkimukseen osallistuneet ammatti-
korkeakouluopiskelijat käyttivät opinto-
ihin ja työssäkäyntiin yhteensä keskimää-
rin 52 tuntia viikossa. Työssäkäynti ei ollut
estänyt opinnoissa etenemistä, eikä opin-
toja oltu hidastettu tai keskeytetty työssä-
käynnin vuoksi. Työssäkäynti oli opiskeli-
jan henkilökohtainen projekti. Opetukses-
sa ei juurikaan hyödynnetty tai kannustet-
tu opiskelijoita soveltamaan työssä opittua
opintoihin. Opintojen aikainen työssäkäyn-
ti rakentaa korkeakoulutuksen käytäntöjä
ja tuottaa osaamista, joka tulisikin nähdä
osana osaamisen kehittymistä ammatti-
korkeakouluopintojen aikana.

Avainsanat: *ammattikorkeakouluopiske-
lijat, opiskelunaikainen työssäkäynti, am-
mattikorkeakoulut, korkeakouluopiskelu*

Abstract

Intergrating studies and
employment - Student
employment during
studies in higher educa-
tion

Student employment during higher edu-
cation studies is common in Finland and

also internationally. The phenomenon has
been studied from the perspectives of
study time and success. The background
assumption has been, that employment
prolongs study time and undermines aca-
demic success. The interest has been paid
to competencies gained at work.

This article focuses at higher education
students' experiences about integrating
part- or fulltime employment and stud-
ies. The study is part of a longitudinal re-
search conducted by the Student and Ed-
ucation Research foundation, Otus ry. The
results are based on the data gathered
from second year students in Universities
of Applied Sciences during spring 2014.
Altogether 928 students replied the on-
line-questionnaire. The data was analysed
by SPSS. Descriptive statistical analysis
was used.

The results showed that 43 % of sec-
ond year students were working part-time.
Those students studied approximately 37
hours and worked 14 hours per week. Em-
ployment did not preclude proceeding in
studies, neither were the studies slowed
down or left because of work. Over 50 %
of employed students noted that they had
not received feedback or recognition of
competencies based on their work expe-
rience. The results necessitate knowledge
and tools for recognition of competencies,
as well as developing the procedures of
formalizing informal learning at work into
degree studies.

Keywords: *universities of applied scienc-
es, studies in higher education, student em-
ployment, workplace learning*

Johdanto

Suomalaiset korkeakouluopiskelijat valmisteuvat vanhempina kuin Euroopassa yleensä. Syninä tähän on esitetty opintojen aloittamisen viivästy- mistä ja hidasta opiskelutahtia, jonka uskotaan olevan seurausta opintojen aikaisesta työssäkäynnistä. Huoli opintoaikojen pitkittymisestä ja työurien alkamisesta myöhään on ollut keskeinen kehitettäessä korkeakouluopetusta ja opintojen ohjausta 2000-luvulla. Lähtökohtana on ollut näkemys, että opinnot ja työura muodostavat toisiaan seuraavan jatkumon.

Opintojen aikaiseen työssäkäyntiin vaikuttavat paitsi opiskelijan henkilökohtaiset tarpeet, elämäntilanne ja uravoitteet, myös niin sanottuihin välivuosiin ohjaava opiskelijavalinta, opintotutkijajärjestelmä, työmarkkinatilanne ja korkeakouluopintojen ohjaus. Toisaalla vuoden 2014 ammattikorkeakoululain myötä ammattikorkeakoulujen rahoitusta on uudistettu niin, että maamme ammattikorkeakoulujen tuloksen pohjana ovat muun muassa vähintään 55 opintopisteen opiskelijakohtaiset vuosittaiset kertymät, 3,5-4 vuoden valmistumisajat, sekä opiskelijoiden työllistyminen. Opintoaikojen pitkittymisen lisäksi ammattikorkeakouluopiskelun ongelmia ovat opintojen keskeyttäminen ja huonosti toimiva uraohjaus. Tilastojen mukaan joka neljännen opiskelijan opinnot ovat viivästyneet (Opiskelijatutkimus, 2010).

Tutkimuksen viitekehys rakentuu 2000-luvulla toteutetuista korkeakouluopiskeluun ja -opiskelijoihin kohdistuneista tutkimuksista. Tutkimuksen

kohteena on ammattikorkeakouluopin- tojen aikana työssäkäyvien opiskelijoiden kokemukset opiskelun ja työssäkäynnin suhteesta. Ennen opintoja työssä hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen ei ole tutkimuksemme fokus- ssa, ei myöskään työssäoppiminen opintoihin sisältyvässä työharjoittelus- sa. Artikkelimme keskittyy siihen, miten opiskelijat arvioivat omaehtoisen työssä- käynnin merkitystä opinnoissa, ja miten työkokemuksen kautta kehittyvä osa- minen huomioidaan ammattikorkea- kouluopinnoissa.

Aikaisemmat tutkimukset korkeakouluopintojen aikaisesta työssäkäynnistä

Suurin osa suomalaisista korkea- kouluopiskelijoista (83 %) mieltää itsensä päätoimisiksi opiskelijoiksi ja käyttää opiskeluun keskimäärin 32 tuntia viikossa. Lähes puolet päätoimi- sista opiskelijoista (48 %) ja 89 % sivu- toimisista opiskelijoista käy ansiotyössä opintojen ohella. (Opiskelijatutkimus, 2014; Suomen virallinen tilasto, 2015.) Eurostudent 2014 (Hauschildt et al., 2016) tulosten mukaan 57 % suomalai- sista opiskelijoista työskentelee lukuvuo- den aikana.

Suomalaisten perheellisten opiskeli- joiden joukko on muihin eurooppalai- siin korkeakouluopiskelijoihin verrat- tuna suuri (Opiskelijatutkimus, 2014). Kaikista työssäkäyvistä korkeakouluopis- kelijoista 92 % ja yli 30-vuotiaista ai- kuisopiskelijoista 96 % käy ansiotyössä rahoittaakseen elämisensä. Opiskelijois- ta 80 % käy töissä parantaakseen samalla elintasoaan. Suomalaisista ns. perusopis- kelijoista 70 % käy töissä myös saadak- seen työkokemusta, aikuisopiskelijois- takin 65 % mainitsee työkokemuksen

hankkimisen työssäkäynnin yhtenä syy-
nä. Yli puolet (59 %) työssäkävivistä opis-
kelijoista koki kuitenkin opintojensa ete-
nevän tavoitteiden mukaisesti. (Opiske-
lijatutkimus, 2014) Vuoden 2006 työs-
säkäyntitilastojen mukaan työssäkävivistä
yliopisto-opiskelijoista 58 % toimi asian-
tuntijatehtävissä ja 8 % johtotehtävissä
(Vanttaja, 2012). Kansainvälisissä vertai-
luissa suomalaiselle keskiverto ammat-
tikorkeakouluopiskelijalle on kertynyt
työkokemusta omalta alaltaan opintojen
aikana puoli vuotta (Kivinen & Nurmi,
2008, s. 62).

Kansainvälisesti muutokset korkeakouluopintojen luku- kausimaksuissa ja opintotuessa olivat osaltaan lisänneet opis- kelijoiden työssäkäyntiä.

Opiskelijalle työssäkäynti on keino tur-
vata toimeentuloa, mutta samalla se on
väline verkostoitua ja kiinnittyä työelä-
mään jo opintojen aikana. Suomalaisel-
la korkeakouluopiskelijalla työ ja kou-
lutus limittyvät toisiinsa, opiskellessaan
he ovat jo veronmaksajia. Vanttaja näkee
suomalaisessa koulutuspolitiikassa jul-
kilausutun utopian: ”opiskelija opiske-
lee nopeasti, valmistuu ja keskittyy te-
kemään koulutusta vastaavaa työtään vs.
opintojen aikana hankittu työkokemus
edesauttaa opintojen aikaista linkittymis-
tä työkentille, siirtyminen työhön tapah-
tuu joustavasti ilman työnhakua”. (Vant-
taja, 2012, ss. 291–297.)

Kansainvälisesti muutokset korkea-
kouluopintojen lukukausimaksuissa ja
opintotuessa olivat osaltaan lisänneet
opiskelijoiden työssäkäyntiä. Australias-

sa on seurattu opintojen aikaista työssä-
käyntiä. Devlin, James ja Grigg (2008)
osoittivat tutkimuksessaan, että opiske-
lijat ovat sitoutuneita opintoihin, vaikka
työssä käyntiin käytettiin aikaa sään-
nöllisesti viikoittain. Päätoimisesti opis-
kelevat alemman tutkinnon opiskelijat
työskentelivät keskimäärin 13-17 tun-
tia viikossa ja ylemmän tutkinnon opis-
kelijat 17-24 tuntia viikossa. Sivutoimi-
set opiskelijat työskentelivät 30-40 tun-
tia viikossa. Nämä tuntimäärät vastasivat
aiempien, australialaisten opiskelijoiden
keskuudessa tehtyjen tutkimusten tulok-
sia. Työssäkäynti perustui pääsääntöisesti
elinkustannusten kattamiseen. (Devlin,
James, & Grigg, 2008.) Tutkimusraport-
tien mukaan 50-80 % mm. USAlaisista,
brittiläisistä, australialaisista ja israelilai-
sista korkeakouluopiskelijoista käy työs-
sä opintojen ohella. Keskimääräinen työ-
aika viikossa oli niinkin korkea kuin 30
tuntia. (Cinamon, 2015.) Naisopiskeli-
joiden työssäkäynnin on todettu olevan
hieman yleisempää kuin miesopiskelijo-
iden (Barron & Anastasiadou, 2009).

Opintojen aikaisen työssäkäynnin mer-
kityksestä on erilaisia ja keskenään risti-
riittäisiakin tuloksia riippuen siitä, on-
ko arvioinnin kohteena ollut saavutetut
arvosanat vaiko opintojen eteneminen.
Usein työssäkäynnin on raportoitu hei-
kentävän opintomenestystä. (Riggert et
al., 2006.) Yanbarisovan (2014) tutki-
muksen tulosten mukaan työssäkäynti
muulla kuin omalla opiskelualalla (pää-
tai sivutoimisesti) vaikutti negatiivises-
ti opintomenestykseen, kun taas muulla
työssäkäynnillä ei ole samaa vaikutusta.
Tulokset tukivat hypoteesia, jonka mu-
kaan erilaiset työssäkäynnin ja opintojen
yhdistelmät vaikuttavat eri tavalla opin-
tomenestykseen ja erityisesti oman am-
mattialan työssäkäynnillä on merkittäviä
vaikutuksia opintomenestykseen (Yan-

barisova, 2014). Vaikka työssäkäynti hidastaisi opintojen etenemistä, viimeisen opintovuoden aikainen työssäkäynti vaikuttii myönteisesti valmistumisen jälkeiseen työllistymiseen, jopa kolmen vuoden ajan (Polidano & Zakirova, 2011).

Työssäkäynnin vaikutus opiskelijoiden arvoihin tai kokemuksiin opinnoista on harvoin ollut tutkimuksen kohteena (Riggert et al., 2006). Opintojen aikaisen työssäkäynnin on raportoitu vahvistavan opiskelijoiden osallistumista ryhmätoimintoihin ja urasuunnitteluun ja –valmisteluun (Greenbank et al., 2009). Työssäkäynnillä on opiskelijoiden kokemuksen mukaan enemmän myönteisiä kuin kielteisiä vaikutuksia opintoihin (Robotham, 2011), vaikka työssäkäynti viekin aikaa osallistumiselta kontaktiopeutukseen.

Työn ja opiskelun yhteensovittamista edistää se, että rooli opiskelijana on määraaikainen. Silti työssäkäynnin ja opiskelun yhtäaikainen hallinta voi aiheuttaa stressiä. Cinamonin (2015) mukaan korkeakouluopintojen ohjauksessa tulisi huomioida kolme seikkaa: työ ja opinnot osana elinikäistä oppimista, työn ja opiskelun rajapinnan ymmärrys ja ajanhallinnan ohjaus ja sosiaalisen tuen merkityksen huomiointi opinnoissa.

Opintojen aikaisen työssäkäynnin merkitys korkeakoulutuksessa

Opiskelijoiden omaehtoista työssäkäyntiä opintojen aikana on suomalaisessa korkeakoulutuksen kontekstissa pidetty yhtenä opintojen keskeyttämisen syynä (Kalima, 2011, ss. 6-7). Toisaalta opiskelijoiden työssäkäynti luo mahdollisuuksia uraohjaukselle,

jossa huomioidaan formaalin koulutuksen lisäksi työssä tapahtuva non-formaali oppiminen ja asetetaan sille myös yksilötasolla tavoitteita. Kuurilan (2014, s. 28) mukaan toimivan, sitoutumista edistävän uraohjauksen kautta voidaan vaikuttaa opintojen keskeyttämisiin. Uraohjaus, jolla edistetään opiskelijan siirtymistä työelämään, on myös opintojen aikaisen työssäkäynnin huomioimista osana opintojen suunnittelua. Tämä edellyttää ennakoimista, mutta myös joustavuutta ammattikorkeakoulun puolelta. Ohjauksen tavoitteena on parantaa opiskelijoiden työllistyvyyttä eli todennäköisyyttä työllistyä ja edetä työuralla. Työllistyvyyden on tullut Bolognan prosessin myötä tärkeäksi korkeakoulutuksen laadun arviointiperusteeksi. Pelkona korkeakoulujen piirissä on ollut, että tämä johtaa yksipuoliseen työelämän tarpeisiin vastaamiseen, ja korkeakouluopintojen tarjoama, työtehtävistä toiseen siirtymisen mahdollistava yleinen osaaminen jää saavuttamatta. (Puhakka et al., 2010.)

Ammattikorkeakoulujen olemassa oloa on perusteltu aktiivisilla suhteilla työelämään. Tavoitteena on ollut työelämäosaamisen vahvistaminen, opiskelijoiden kiinnittyminen työelämään jo opintojen aikana ja työllistymisen parantaminen. Työn ja koulutuksen suhdetta on vahvistettu erilaisilla opetussuunnitelma- ja pedagogisilla ratkaisuilla. Työharjoittelu, hankkeistetut opintojaksot ja työelämälle tehdyt oppinäytteet on koettu toteutettavan työelämälähtöisesti tai vähintäänkin työelämäläheisesti. Näihin onkin panostettu useissa ammattikorkeakouluissa pedagogisen profiloitumisen ja tutkivan ja kehittävän työotteen kautta. Sen sijaan opiskelijoiden omaehtoista työssäkäyntiä opintojen aikana ei ole nähty merkityksellisenä kehitettäessä koulutuksen ja työn suhdetta.

Kivisen ja Nurmen (2011) mukaan asiantuntevaa keskustelua opiskelijoiden harjaantumisesta työelämään ja ammattiuralle pääsemisestä käydään vähän. Keskustelu on juuttunut opiskeluaikaan ja valmistumisikään. Ei kuitenkaan ole näyttöä siitä, että työssäkäynnin vähentäminen tehostaisi ja lyhentäisi opiskeluaikoja. Tukea ei myöskään löydy sille, että työurasta tulisi sitä tuottavampi mitä nuorempana ja nopeammin tutkinto on hankittu. Korkeakoulutuksen työelämärelevanssia tulisikin tarkastella kriittisesti ja tukea opiskelijoiden työssäkäyntiä opintojen aikana. (Kivinen & Nurmi, 2011, ss. 687–691.)

Opintojen aikaisessa työssäkäynnissä kehittyvän osaamisen huomioiminen osana korkeakouluopiskelua ja opintojen etenemistä asettaa vaatimuksia opettajien näkemykselle työssäoppimisesta korkeakouluopinnoissa, pedagogiselle johtamiselle oppilaitoksissa ja opintotarjonnalle. Painopiste opetussuunnitelman mukaisesti on siirryttävä opiskelijan uraohjaukseen sekä ohjausprosesseihin, jotka edistävät varhaista kiinnittymistä työelämään. Stenström ja Nokelainen (2012, s. 7) huomauttavatkin, että koulutusta ja uravalinnan tavoitteen saavuttamista haittaavilla asenteilla on yhteys opintojen keskeyttämiseen ja ohjaustarpeeseen.

Kalima (2011) tutki Helsingin ammattikorkeakoulun opiskelijoiden (n = 138) opintojen pitkittymistä ja keskeyttämisen syitä. Parannuskeinoiksi nousivat opetuksen kehittäminen ja joustavoittaminen, opinto-ohjauksen sisältöalueiden laventaminen sekä oppinnäytetyöohjausten tehostaminen. Keskeistä oli myös opiskelijoiden tekemän ansiotyön osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen osaksi tutkintosuorituksia. (Kalima, 2011, ss. 7-8.)

Jos halutaan, että ammattikorkeakoulujen tutkintojärjestelmä seuraa ajassa yhteiskunnallisia muutoksia ja ennakoii työelämäosaamista, opinto-ohjauksen tulee kehittyä holistisempaan suuntaan yhdessä opetuksen kanssa. Kalima (2011, s. 219) korostaakin, että opinto-ohjauksen tulee kuulua kaikille opettajille osana uraohjausta. Kaliman käsiteli tutkimuksessaan työelämästä kertyvää osaamista aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisena ja tunnustamisena osaksi opintoja. Tämä nähtiin tärkeänä opiskelumotivaation kasvattajana, koska opiskelija vältti turhautumisen niissä opinnoissa, joiden osaamisen hän oli jo hankkinut työn kautta. Airola (2012, ss. 33–42) korostaa, että muualla kuin oppilaitoksissa opitun osaamisen tunnistamisessa ja tunnustamisessa annetaan arvo sille oppimiselle, joka tapahtuu erilaisissa oppimisympäristöissä. Kyse on koulutuksen resurssien tehokkaasta hyödyntämisestä, elinikäisestä oppimisesta ja osaamisen hyödyntämisestä. Tavoitteena on tehdä opiskelijoiden non-formaali ja informaali osaaminen näkyväksi ja näin parantaa opiskelijoiden työmarkkinakelpoisuutta.

Opiskelijat vaativat opintojen reunaehtoisten joustavoittamista ja vaihtoehtoisia tapoja osoittaa opittu ja hankittu osaaminen. Kaliman tutkimuksen johtopäätelmän mukaan nykyiset opetussuunnitelmat ja yhteiskunnallinen todellisuus eivät kohtaa, eivätkä opinnot jousta työtätekevän opiskelijan suhteen. (Kalima, 2011, ss. 238–239, s. 253) Korkeakoulu on rakennettu opetussuunnitelmineen täysipäiväisen opiskelijan työrytmin mukaan.

Tutkimuksemme keskittyy ammattikorkeakouluopiskelijoiden kokemuksiin opintojen aikaisen työssäkäynnin inte-

groitumisesta osaksi opintoja. Tutkimuksessa tarkastellaan koulutuksen ja työelämän suhdetta ja sen taustalla olevia käsitteellistämisen tapoja sekä taustaoletuksia.

Virolainen ja Valkonen (2002) ovat jäsentäneet koulutuksen ja työn suhdetta talouden ja politiikan näkökulmasta. Kun talous nähdään koulutuksen edellytysten luojana, koulutuksen tehtävä on suhteessa sosioekonomisen rakenteen tuotantoon ja työvoiman uusintamiseen kokonaisuudessaan tai yksittäisten yritysten kasvuun. Koulutuksen ja työelämän suhde voidaan nähdä myös rakenteellisena, mutta toimijoiden poliittisten lähtökohtien välittämänä. Koulutuspolitiikka ohjautuu silloin taloudellisten tehtävien lisäksi sisäpoliittisista tarpeista käsin. Jos nähdään, että koulutus vaikuttaa talouteen, eikä vain sopeudu siihen, silloin koulutuksen, työn ja talouden suhdetta luonnehtii keskinäinen kausaliteetti ja yhteiskunnallinen vaikutus. Koulutuspolitiikan vaikutuksia tulee tarkastella tuolloin osana työnantajien, valtion ja yksilöiden strategioita. Yksi lähestymistapa on pyrkiä ymmärtämään koulutuksen ja työn kategorioiden yhtymäkohtia ja analysoida niitä välineitä ja lähestymistapoja, joita toimijat käyttävät muodostaakseen siltoja koulutuksen ja työn välille. Kiinnostuksen kohteena ovat vallankäyttö, säätelyjärjestelmien muutokset, professionaalisten identiteettien muoto ja millaista tietoa uudet käytännöt tuottavat. (Virolainen & Valkonen, 2002, ss. 12–14.)

Viimevuosina on korostunut työn ja koulutuksen suhteen neuvotteleva luonne. Sopimuksellisuutta ja rakentuvaa luonnetta korostetaan kahden välillä. Suhde on sosiaalisesti rakentuvaa, toimijoiden neuvottelujen ja sopimusten tuotosta. Koulutus-talous-suhde saa empii-

risen muodon: koulutuspolitiikka, kollektiiviset sopimukset, harjoitusohjelmat ovat sidoksissa toisiinsa. (Virolainen & Valkonen, 2002, ss. 12–14) Oppimiskäsitteissä muutos on kulkenut koulujen ulkopuolisten oppimisympäristöjen ja oppimisen suuntaan. Opiskelija on aktiivinen osallistuja ja osallisuuden huomioiminen on tärkeää oppimistilanteissa. Oppilaitoksen rooli on toimia tulkitsijana ja välittäjänä oppijan kokemusten ja työpaikan välillä, ohjaten ja tukien oppijaa. (Virolainen & Valkonen, 2002, s. 19). Tämä nostaa esiin kysymyksen työn ja työssäoppimisen paikasta korkeakouluopinnoissa, miten opiskelijoiden omaehtoinen työ rakentuu ja arvioidaan osana korkeakouluopintoja.

Tutkimuskysymykset

1. Miten opiskelijat sovittavat yhteen opintojen aikaisen työssäkäynnin ja opiskelun?
2. Miten opintojen aikaisessa työssäkäynnissä kehittyvä osaaminen hyödynnetään ammattikorkeakouluopinnoissa?

Tutkimuksen toteuttaminen

Opiskelijajärjestöjen tutkimussäätiö käynnisti syksyllä 2012 uusien korkeakouluopiskelijoiden seurantatutkimuksen, jossa opiskelijoita seurattiin kerran vuodessa toistuvalla pitkäaikaisseurannalla. Seuranta koostui opintojen vaiheeseen liittyvillä teemallisista moduuleista sekä vuosittain toistuvista peruskysymyksistä. Tutkimusta ohjasi käytännönläheinen tieteellinen tiedonintressi. Tutkimustietoa kerätään tieteelliseen tutkimukseen ja selvitystyöhön, jonka tarkoituksena on luoda edellytyksiä entistä parempaan korkeakouluopis-

Pitkittäistutkimuksen arvo on sen kyvyssä tuottaa sellaista tutkimustietoa, joka ei muilla menetelmillä ole saatavissa.

kelijoita koskevaan päätöksentekoon. Pitkittäisbarometri on ensimmäinen valtakunnallinen korkeakouluopiskelijoiden opintojen etenemistä, arvojen ja asenteiden kehittymistä, toimeentuloa ja asumista sekä työllistymistä, vapaa-aikaa sekä sosiaalista hyvinvointia kartoittava seurantatutkimus. Pitkittäistutkimuksen arvo on sen kyvyssä tuottaa sellaista tutkimustietoa, joka ei muilla menetelmillä ole saatavissa. (Saari, 2014.)

Tutkimuksen empiria kerättiin kvantitatiivisella tutkimuslomakkeella, joka sisälsi myös muutamia laadullisia avoimia kysymyksiä. Kysely toteutettiin selainpohjaisena verkkokyselyllä, jota ennen vastaajia tiedotettiin tutkimukseen osallistumisesta ennakkokirjeellä. Opiskelijoita muistutettiin vastaamisesta viikon välein kolme kertaa. Heitä myös motivoitiin vastaamiseen suunnittelemalla kysely mahdollisimman vaivattomasti vastattavaksi ja korostamalla kyselyn tärkeyttä, mm. korostamalla korkeakoulujen ja opetus- ja kulttuuriministeriön yhteistyötä kyselyn toteuttamisessa. (Saari, 2015.)

Tutkimus on osa OTUS ry:n opiskelijabarometriä ja sen ensimmäinen tiedonkeruu toteutettiin huhti-toukokuussa 2014. Perusjoukkona olivat kaikki Suomen nuorten koulutusohjelmissa syksyllä 2012 opiskelun aloittaneet toisen vuoden ammattikorkeakouluopiskelijat. Yhteensä 928 toisen vuoden ammattikorkeakouluopiskelijaa vastasi kyselyyn. Tämä

on 28,4 % otokseen poimituista opiskelijoista.

Survey-aineistojen painotus on rutiniinomainen toimenpide, jolla korjataan vastaajien toisistaan eroavien otokseen sisältymistodennäköisyyksien sekä vastauskadon aiheuttamaa estimaattien harhaisuutta. Painotuksella tavoitellaan sitä, että lopullinen tutkimusotos edustaisi tavoiteperusjoukkoaan mahdollisimman hyvin. Opiskelijabarometrin aineisto painotettiin kaksivaiheisesti. Otanta-asetelman painotuksella otettiin huomioon eri korkeakoulujen opiskelijoiden todennäköisyys sisältyä otokseen. Myös vastauskadon aiheuttamaa vinoutumaa korjattiin analyyseissa painotuksella. (Saari, 2015, s. 9.)

Tutkimusaineisto analysoitiin SPSS-ohjelmalla. Tuloksista esitetään kuvailevia tilastollisia tunnuslukuja; frekvenssi- ja prosenttijakaumia sekä ristiintaulukointeja. Merkitsevyksiä testattiin Khiin neliö- ja Mann Whitney U-testillä.

Tutkimuksen tulokset

Lähes puolet (41,4 %) toisen vuoden ammattikorkeakouluopiskelijoista opiskelevat päätoimisesti ja käyvät työssä sivutoimisesti. Sivutoimisesti työssäkäyvien naisopiskelijoiden määrä oli suurempi kuin miesten. (Taulukko 1.) Nämä luvut ovat samansuuntaisia vuoden 2014 opiskelijatutkimuksen ja myös kansainvälisten tutkimusten tuloksien kanssa (Opiskelijatutkimus, 2014; Devlin, James, & Grigg, 2008).

Päätoimisista opiskelijoista 51,1 % kävi oman opiskelualan töissä. Niistä opiskelijoista, jotka ilmoittivat olevansa päätoimisessa työssä jopa 80,0 % toimi

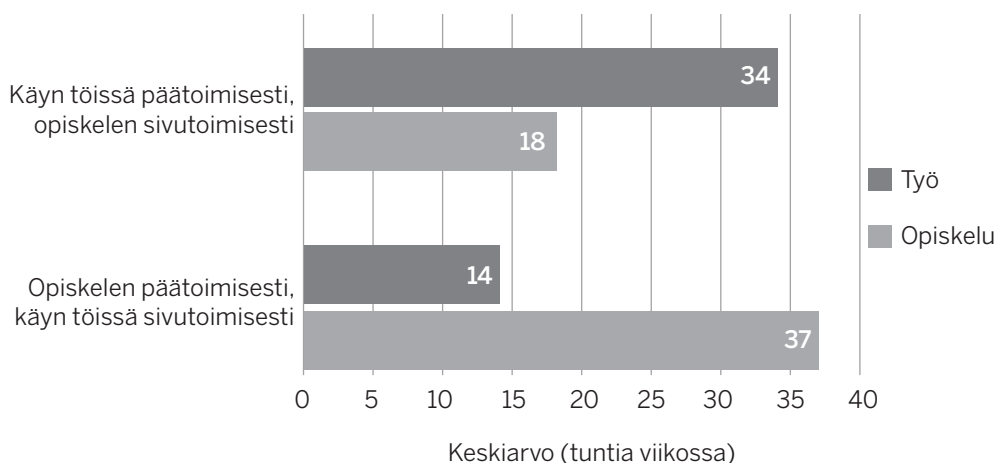
Taulukko 1. Opiskelun ja työssäkäynnin päätoimisuus

Mikä seuraavista kuvaa parhaiten tämänhetkistä tilannettasi?	Sukupuoli		
	Mies	Nainen	Kaikki
Opiskelen päätoimisesti, käyn töissä sivutoimisesti	34,9 %	43,7 %	41,4 %
Opiskelen päätoimisesti, en käy töissä	59,9 %	51,8 %	53,9 %
Käyn töissä päätoimisesti, opiskelen sivutoimisesti	4,2 %	3,7 %	3,8 %
Käyn töissä päätoimisesti, en opiskele	0,0 %	0,3 %	0,2 %
En opiskele enkä käy töissä	0,9 %	0,5 %	0,6 %
Yhteensä	100,0 %	100,0 %	100,0 %
N	212	599	811

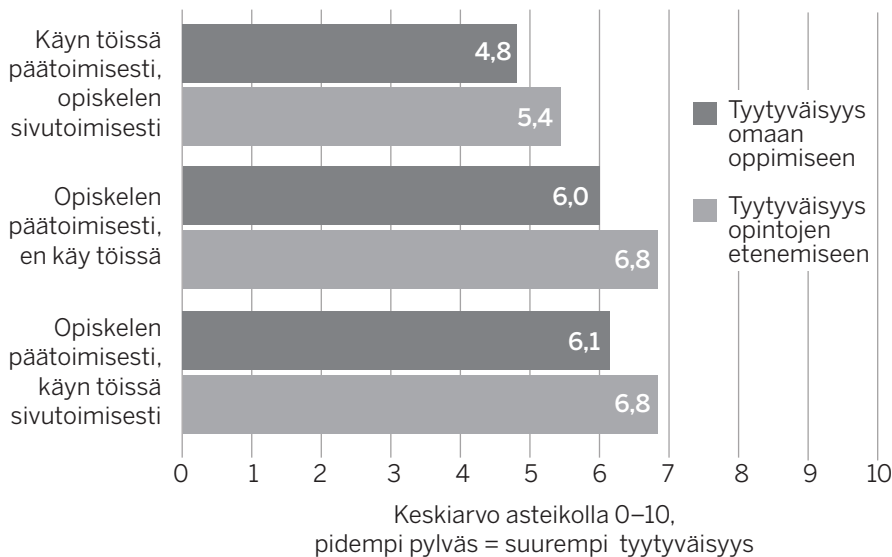
samalla alalla, jota opiskeli. Ryhmien välillä oli khiin neliö -testin mukaan merkitsevä ero ($p=0.009$).

Toisen vuoden opiskelijat käyttävät opiskeluun ja työssäkäyntiin keskimäärin 51-52 tuntia viikossa riippumatta siitä kumpi, työ vai opiskelu, on päätoimista. Päätoimisesti työssäkäyvä opiskelija, joka opiskelee sivutoimisesti, tekee

keskimäärin 34 tuntia työtä viikossa ja käyttää opiskeluun noin 18 tuntia, kun päätoimisesti opiskeleva opiskelija käy töissä keskimäärin 14 tuntia ja opiskelee 37 tuntia viikossa. (Kuvio 1.) Viikottaiset tuntimäärät ovat myös samansuuruisia aiemmissa tutkimuksissa raportoitujen tuntimäärien kanssa (esim. Opiskelijatutkimus, 2014).

Kuvio 1. Opiskeluun ja työssäkäyntiin käytetty aika (tunnit) viikossa (n pienimmillään 305)

Kuvio 2. Opiskelijoiden työssäkäynti ja tyytyväisyys omaan oppimiseen ja opintojen etenemiseen (*n* pienimmillään 31)

Opiskelijoiden kokemukset työssäkäynnin ja opintojen yhteensovittamisesta

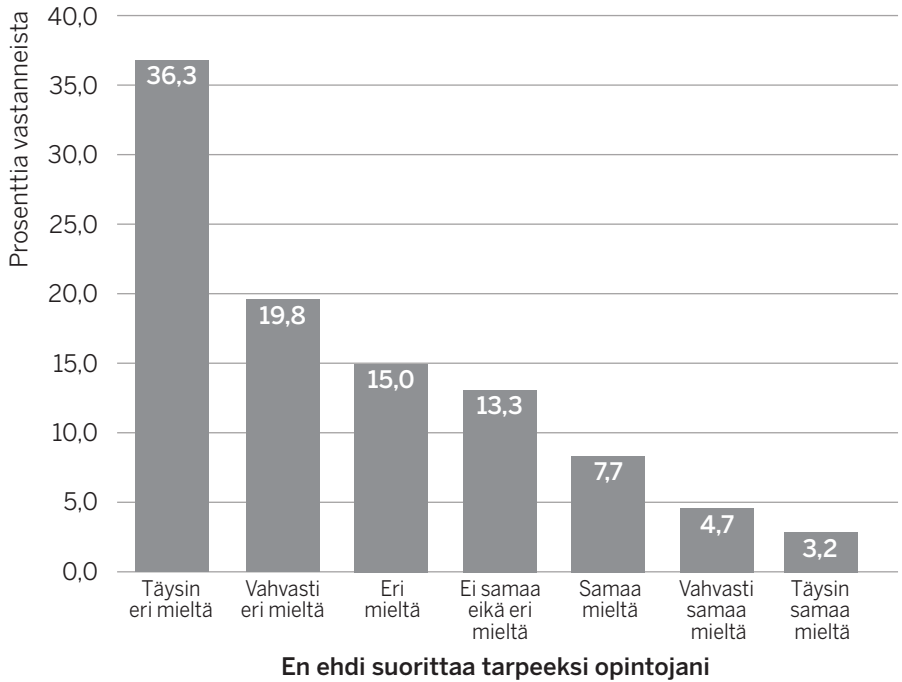
Työssäkäynti ei opiskelijoiden kokemuksen mukaan ole haitannut ammatikorkeakouluopinnoissa etenemistä tai oppimista ensimmäisen opintovuoden aikana. Suurempi osa päätoimisesti opiskelevista opiskelijoista oli kuitenkin tyytyväisiä oppimiseen ja opintojen etenemiseen kuin sivutoimisesti opiskelevista opiskelijoista. (Kuvio 2.)

Päätoimisesti ja sivutoimisesti opiskelevien toisen vuoden opiskelijoiden tyytyväisyyttä opintojen etenemiseen vertailtiin ryhmissä 'Opiskelen päätoimisesti, käyn töissä sivutoimisesti' ja 'Käyn töissä päätoimisesti, opiskelen sivutoimisesti', koska kahden muun ryhmän kohdalla oli vain muutama vastaaja. Mann-Whitney U -testin mukaan ryhmien välillä oli merkitsevä ero ($p=0.019$) tyytyväisyydessä opintojen etenemiseen. Opiskelun mieltäminen ensisijaiseksi suhteessa työssäkäyntiin oli yhteydessä myönteisiin op-

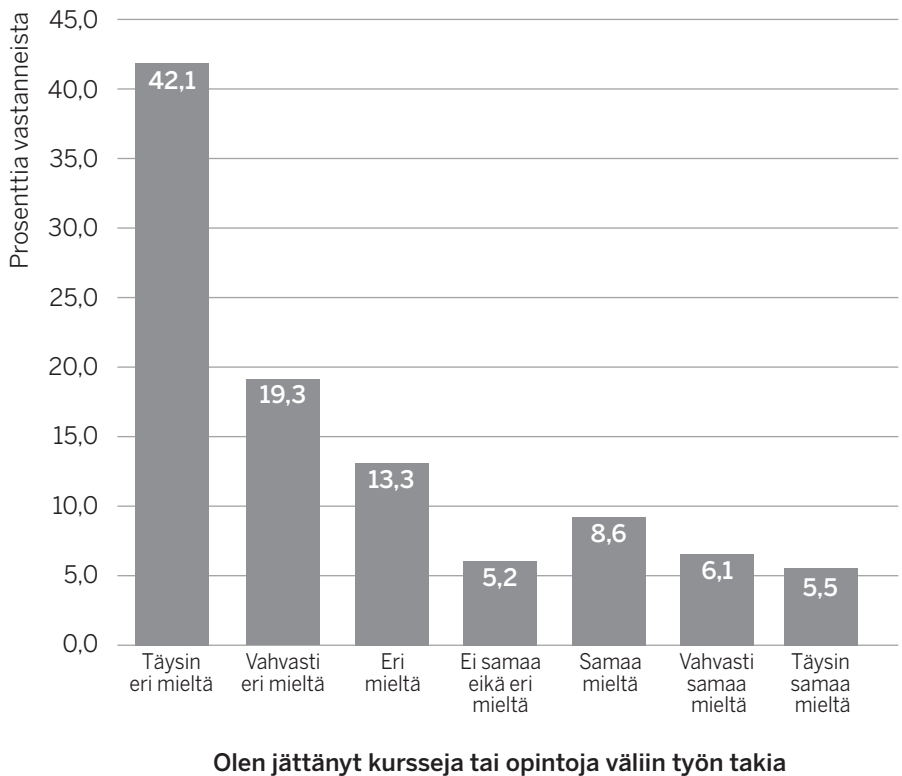
pimiskokemuksiin (vrt. Greenbank et al., 2009; Robotham, 2011).

Opiskelijat arvioivat onnistuneensa ensimmäisen opintovuoden aikana jakamaan aikansa hyvin opintojen ja työn välillä. Noin kuudennes työssäkäyvistä opiskelijoista (15,6 %) arvioi, että ei ole ehtinyt suorittaa tarpeeksi opintoja. Yli 70 % sen sijaan arvioi opintosuorituslanteensa hyväksi. (Kuvio 3.) Reilusti yli puolet (62,6 %) opiskelijoista oli kieltäytynyt työtunneista opintojen takia. Noin 60 % opiskelijoista arvioi, että oli voinut vaikuttaa paljon tai hyvin paljon työtuntien määrään kuluneen lukukauden aikana.

Työssäkäynti ei juurikaan estänyt opintojen suorittamista. Lähes 75 % opintojen aikana työssäkäyvistä opiskelijoista ei ollut jättänyt ensimmäisen opintovuoden aikana suorittamatta oppikursseja tai opintoja työssäkäynnin vuoksi. Vain viidennes opiskelijoista vastasi, että oli työ viettänyt aikaa opinnoilta. (Kuvio 4.)

Kuvio 3. Työssäkäynti ja opintojen suorittaminen ($n=339$)

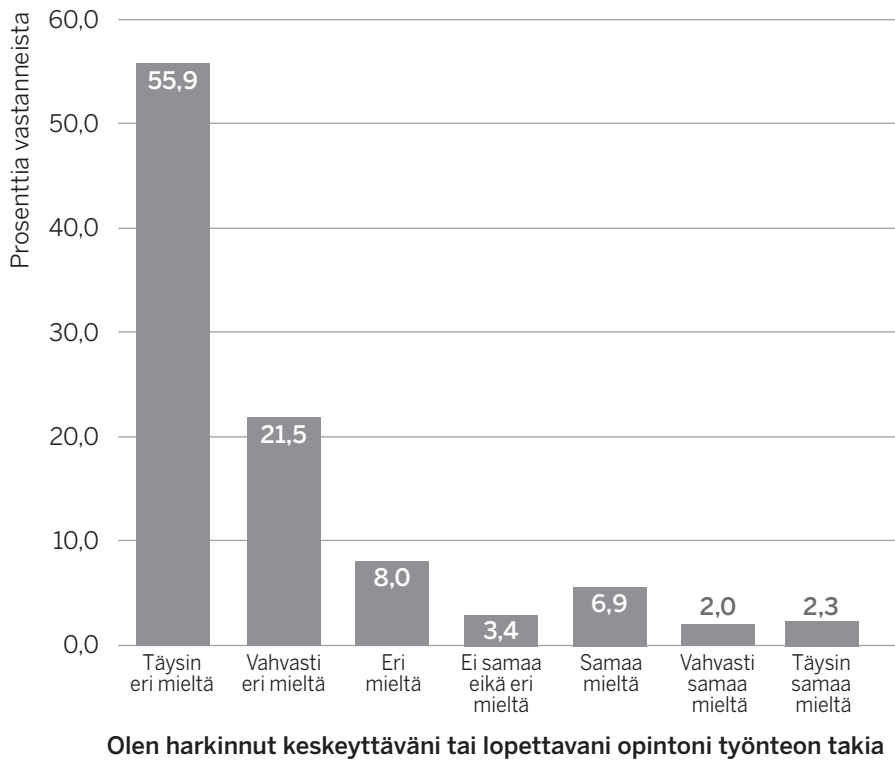

Kuvio 4. Kurssien tai opintojen suorittamatta jättäminen työssäkäynnin takia ($n=347$)

Opiskelijat eivät olleet ensimmäisen opintovuoden aikana harkinneet keskeyttävänsä tai lopettavansa opintoja työssäkäynnin takia (85,4 %). Vain joka kymmenes työssäkäyvä opiskelija oli harkinut opintojen keskeyttämistä tai lopettamista. (Kuvio 5.) Pää- ja -sivutoimisesti opiskelevien välillä ei ollut Mann-Whitney U -testin mukaan merkitsevää eroa ($p=0.115$) siinä, olivatko he harkinneet

opintojen keskeyttämistä ja lopettamista. Harkinta opintojen keskeyttämisestä tai lopettamisesta ei siis yksiselitteisesti ole johdettavissa työssäkäynnistä, vaan kyse voi olla esimerkiksi alavalinnan kyseenalaistamisesta.

Toisin kuin Kaliman tutkimuksessa, opiskelijat arvioivat, että työssäkäynti mahdollisti koulutuksen.

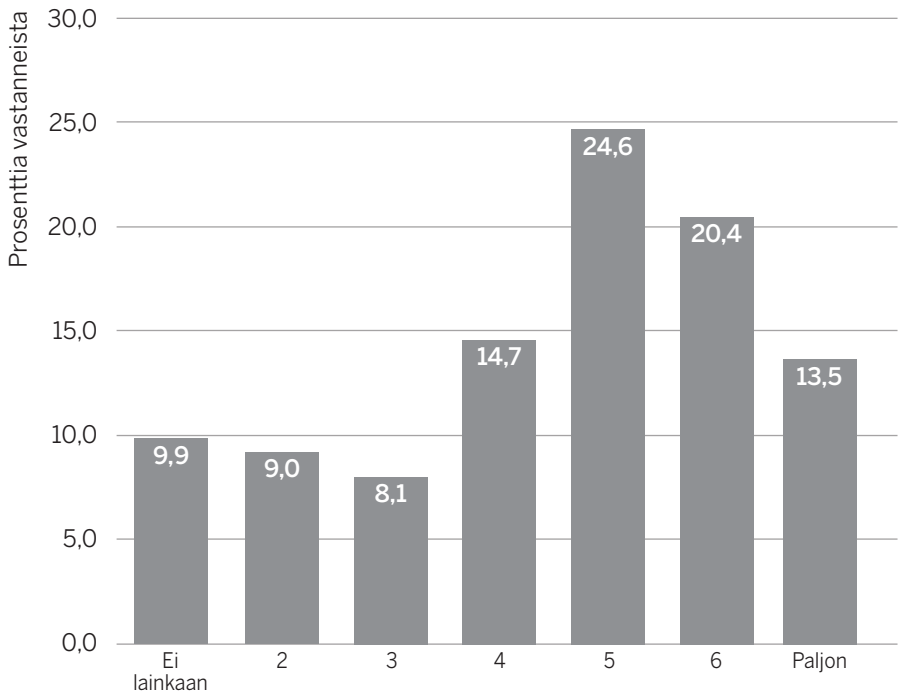

Kuvio 5. Harkinta opintojen keskeyttämisestä tai lopettamisesta ($n=349$)

Opiskelijoiden kokemukset työssä kehittyvän osaamisen hyödyntämisestä ammattikorkeakouluopinnoissa

Opiskelijat arvioivat, että työssäkäynnillä on myönteisiä vaikutuksia opiskeltavan alan ilmiöiden tunnistamisessa. Yli puolet työssäkäyvistä opiskelijoista arvioi, että työkokemus oli jo ensimmäisen

opintovuoden aikana auttanut heitä tunnistamaan opiskeltavasta alasta sellaista tietoa, jota opinnoissa ei käsitellä. (Kuvio 6.) Opintojen aikainen työpaikka voi parhaimmillaan tukea alan opintoja ja osaamisen kehittymistä. Vaikka työ olisi-kin muuta kuin opiskeltavan alan työtä, voi se tukea yleisen työelämäosaamisen kehittymistä.

Työkokemukseni avulla tunnistan alaltani olennaisia asioita, joita ei opintojen aikana ole käsitelty

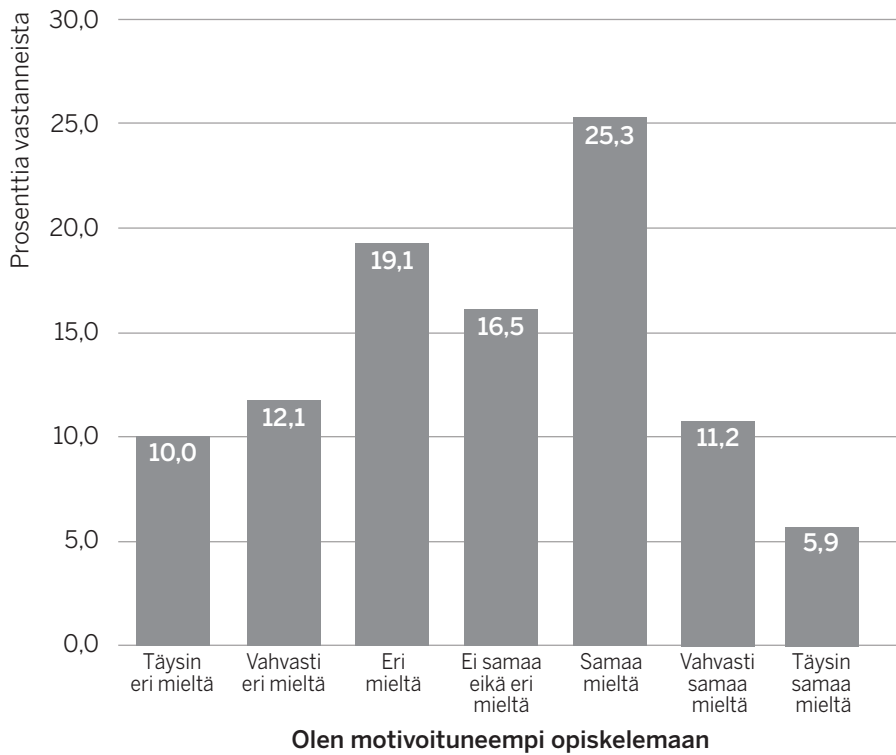
Kuvio 6. Työkokemuksen merkitys opiskeltavan alan ilmiöiden tunnistamisessa ($n=334$)

Työssäkäynti vaikutus opiskelumotiivaatioon oli kahtiajakoista. 42,4 % työssäkävivistä opiskelijoista arvioi, että oli ollut motivoituneempi opiskeluun ja 41,2 % oli eri mieltä väittämän kanssa. (Kuvio 7) Motivaatioon vaikuttavat monet eri tekijät, alkaen siitä, kokeeko opiskelija valinneensa oikean alan. Myös sillä on merkitystä, miksi opiskelija käy työssä: onko työssäkäynti taloudellinen pakko vaiko keino hankkia kokemusta, osaamista ja verkostoja työelämässä?

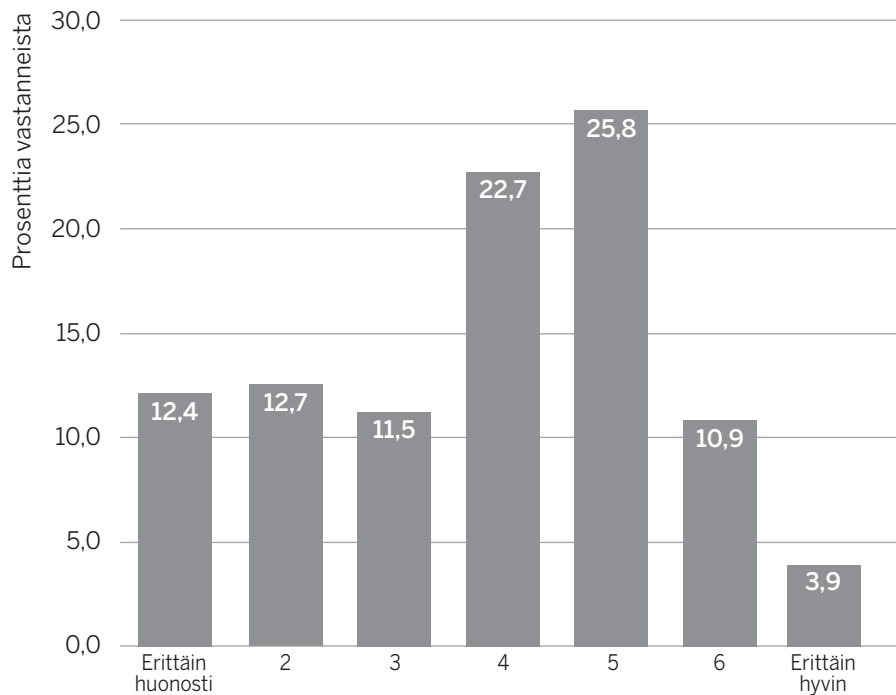
Opiskelijat jakautuivat arvioissaan siitä, miten työkokemusta kannustettiin soveltamaan opinnoissa. Reilu kolmannes (36,6 %) ei ollut ensimmäisen opintovuoden aikana saanut kannustusta työkokemuksen soveltamiseen opinnoissa,

yli viidennes (22,7 %) ei osannut ottaa kantaa asiaan ja 40,6 % arvioi, että opetuksessa oli kannustettu työkokemuksen soveltamiseen. (Kuvio 8.) Tässä ei ollut pää- ja sivutoimisesti opiskelevien välillä Mann-Whitney U-testin mukaan merkitsevää eroa ($p=0.427$ ja $p=0.377$).

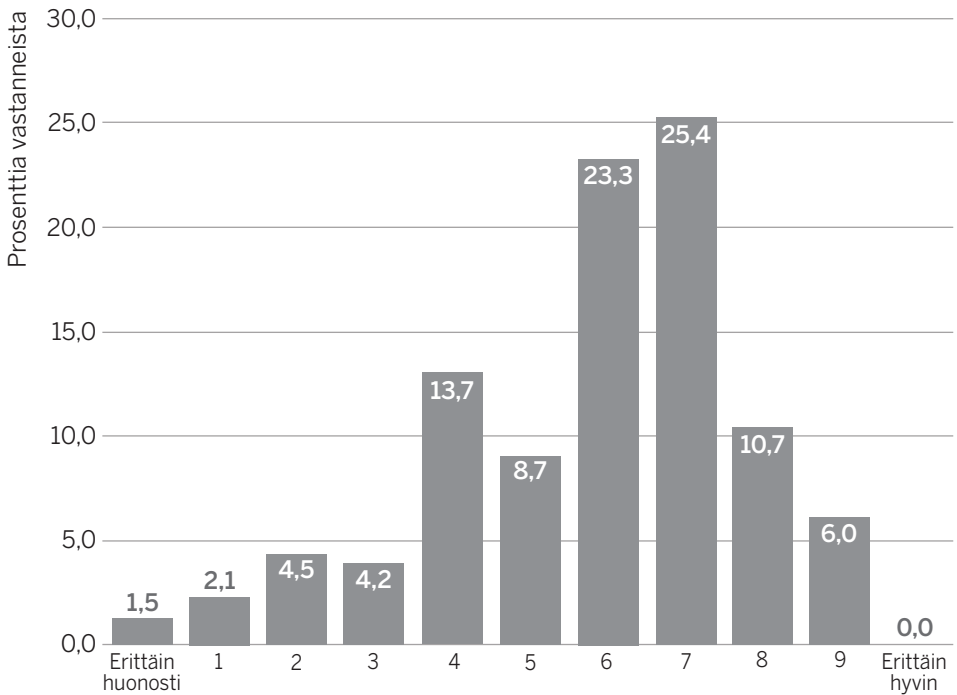
Työssäkäyvät opiskelijat arvioivat onnistuneensa kohtuullisen hyvin työn ja opintojen yhteensovittamisessa. Yli 60 % työssäkävivistä opiskelijoista arvioi onnistuneensa hyvin tai erittäin hyvin työn ja opintojen yhteensovittamisessa. (Kuvio 9.)

Kuvio 7. Työssäkäynnin vaikutus opiskelumotivaatioon ($n=340$)

Kuvio 8. Työkokemuksen soveltaminen opinnoissa ($n=330$)

Kuinka hyvin olet onnistunut työn ja opintojen yhteensovittamisessa

Kuvio 9. Työn ja opintojen yhteensovittaminen (n=335)

Tulosten yhteenveto ja pohdinta

Korkeakouluopintojen aikaisen työssäkäynnin tutkimisen taustalla olivat kysymykset, miten työssäkäynti vaikuttaa opintojen etenemiseen ja mikä merkitys työssä hankitulla kokemuksella ja osaamisella on korkeakouluopiskelussa. Ammattikorkeakoulun toisen vuoden, opintojen aikana työssäkävien opiskelijoiden, retrospektiivinen arvion mukaan työssäkäynti ja opinnot ovat tasapainossa. Opiskelijat arvioivat ajankäyttönsä, motivaatiotansa, oppimistaan ja opintojensa etenemistä myönteisesti ja olivat tyytyväisiä opintosuorituksiensa kertymiseen. Näyttäisi siltä, että koulutukseen on kehittynyt joustavia käytäntöjä, jotka mahdollistavat säännöllisen työssäkäynnin samanaikaisesti kokopäiväisen opiskelun kanssa niin, et-

tä työ ei hidasta opintoja, eikä heikennä opiskelumotivaatiota tai oppimista.

Opiskelijat kokivat hyötyvänsä työssäkäynnistä myös opinnoissaan. He arvioivat, että pystyivät työkokemuksen perusteella tunnistamaan alaltaan myös sellaisia ilmiöitä, joita ei käsitelty opetuksessa. Työssäkäynnin, siellä hankitun kokemuksen ja kertyneen osaamisen hyödyntäminen opinnoissa oli kuitenkin vielä vähäistä (vrt. Saranpää, 2009; Auvinen & Keto, 2012). Opiskelijoita ei oltu kannustettu soveltamaan tätä työssä hankittua kokemusta ja osaamista. Työ näyttääkin edelleen olevan opiskelijoiden henkilökohtainen projekti, opinnoista erillistä toimintaa, jota koulutuksessa ei tunnisteta.

Tuloksia voidaan pitää luotettavina ja yleistettävänä. Yleistettävyyttä perusjouk-

koon, toisen vuoden ammattikorkeakouluopiskelijoihin, parannettiin kaksivaiheisella painotuksella. Otanta-asetelman painotuksella otettiin huomioon eri korkeakoulujen opiskelijoiden todennäköisyys sisältyä otokseen ja vastauskadon aiheuttamaa vinoutumaa korjattiin analyyseissa painotuksella.

Oppimista ammattikorkeakoulussa on tutkittu laajasti 2000 -luvulla opetus suunnitelma- ja pedagogisissa viitekehyksissä (mm. Ora-Hyytiäinen, 2004; Vesterinen, 2001; Kotila, 2000). Näkökulmana on ollut, minkälainen koulutus mahdollistaa opiskelijoiden oppimisen tai minkälaista oppimista koulutus edistää. Tutkimuksissa ei ole tarkasteltu opiskelijoiden roolia opetus- ja opiskelukäytänteiden kehittäjinä.

Jos opiskelijan kokemus nähdään merkityksellisenä koulutuksen käytänteiden kehittämisessä, voidaan puhua käyttäjälähtöisestä kehittämisestä. Laajasti ymmärrettynä käyttäjälähtöisyys voidaan määritellä eri tavoin ilmenevänä ja eritasoisena integroitumisena asiakkaan kanssa. Käyttäjälähtöisyydellä tavoitellaan koulutuksen, palvelujen ja tuotteiden loppukäyttäjien tarpeisiin vastaamista ja uusien tarpeiden luomista. Käyttäjien hyödyntäminen toiminnassa perustuu siihen, että käyttäjillä on esimerkiksi kehiteltävän koulutuksen, tuotteen tai palvelun kannalta oleellisia tietoja ja taitoja, joita ei muualta löytyisi. Käyttäjakeskeistä ajattelua on tutkittu muun muassa erilaisissa oppimisympäristötutkimuksissa (Mäki & Kotila, 2013, Lappalainen et al., 2010; Lehto, 2009).

Opiskelijat ja työelämän edustajat voidaan kaikki nähdä korkeakoulun tarjoaman oppimistoiminnan käyttäjinä ja

kehittäjinä. Opettajat ovat tuottamassa koulutuspalveluja. Opiskelijat ja työelämän edustajat käyttävät ja arvioivat näitä palveluja, ja luovat uusia tarpeita palvelujen kehittämiseksi. Käyttäjälähtöisen toiminnan logiikan soveltuu hyvin myös ammattikorkeakoulujen työelämäläheiseen työskentelyyn, mitä opettaja- ja koulukeskeisen toiminta-ajattelu ei mahdollista. Käyttäjälähtöisen ajattelun mukaisesti jokainen toimija toimii monialaisesti ja moniulotteisesti. (Mäki & Kotila, 2013.) Opiskelijoiden työssäkäynti on vakiintuneena toimintana jo itsessään vaikuttanut koulutuksen käytänteisiin, muun muassa osa-aikaisten opintojen ja joustavien ja monimuotoisten organisoitiratkaisujen muodossa. Käyttäjälähtöisen ajattelun kautta opiskelijoiden työssäkäynti voidaan kuitenkin nähdä vielä hyödyntämättömänä mahdollisuutena kehitettäessä korkeakoulutusta.

Tässä artikkelissa esitetyt tulokset ovat osa korkeakouluopiskelijoiden pitkittäistutkimusta. Tutkimuksen seuraavassa vaiheessa selvitetään samojen ammattikorkeakouluopiskelijoiden työssäkäyntiä ja työn ja opintojen yhteensovittamista kolmannen opintovuoden aikana. Tutkimuksen tuloksia hyödynnetään kehitettäessä opintojen aikaisessa työssä kehitettävän osaamisen tunnistamista ja tunnistamista osana ammattikorkeakouluopintoja, työn opinnollistamista. (Mäki & Kotila, 2015; Auvinen & Keto, 2012; Saranpää, 2009.)

Lähteet

Airola, A. (2012). Toimiva perusta ammattikorkeakoulujen AHOT-menettelyille. Teoksessa A. Airola, & H. Hirvonen (toim.), *Osaaminen näkyväksi. Kokemuksia osaamisen tunnistamisesta Itä-Suomen korkeakouluissa*. Publication of the University of Eastern Finland. General Series No 8. Kopiojyvä Oy.

Auvinen, P., & Keto, U. (2012). Työelämä ja osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen. Teoksessa A. Airola, & H. Hirvonen (toim.), *Osaaminen näkyväksi. Kokemuksia osaamisen tunnistamisesta Itä-Suomen korkeakouluissa*. Publication of the University of Eastern Finland. General Series No 8. Kopiajyvä Oy. Joensuu.

Barron, P., & Anastasiadou, C. (2009). Student part-time employment. Implications, challenges and opportunities for higher education. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 21(2), 140-153.

Cinamon, R. G. (2015). Integrating Work and Study among Young Adults. Testing an Empirical Model. *Journal of Career Assessment*, August, 1-16.

Devlin, M., James, R., & Grigg, G. (2008). Studying and working: A national study of student finances and student engagement. *Tertiary Education and Management*, 14(2), 111-122.

Greenbank, P., Hepworth, S., & Mercer, J. (2009). Term-time employment and the student experience. *Education + Training*, 51(1), 43-55.

Hauschildt, K., Gwosdz, C., Netz, N., & Mishra, S. (2016). *Social and Economic Conditions of Student Life in Europe. EUROSTUDENT V 2012-2015, Synopsis of Indicators*. W. Bertelsmann Verlag GmbH & Co. KG. Luettu osoitteesta: <http://www.eurostudent.eu>

Kalima, R. (2011). *Opintojen pitkittyminen ja keskeyttäminen ammattikorkeakoulussa. Tutkimus Helsingin ammattikorkeakoulun opintojen pitkittymisen ja keskeyttämisen syistä vuosina 2002-2007 ja niihin vaikuttamisen keinoista*. Akateeminen väitöskirja. Tampere: Tampereen yliopisto.

Kivinen, O., & Nurmi, J. (2011). Opiskelun nopeus ja työmarkkinarelevanssi – korkeakoulupolitiikan dilemma? *Yhteiskuntapolitiikka*, 76(5), 687-691.

Kivinen, O., & Nurmi, J. (2008). *Työ, koulutus ja osaaminen. Yliopisto ja ammattikorkeakoulu yhdeksän maan eurooppalaisessa vertailussa*. Koulutusosionologian tutkimuskeskuksen raportti 72. Turku: Turun yliopisto.

Kotila, H. (2000). *Ammattikorkeakoulun opiskelijoiden kokemuksia opetussuunnitelmasta*. Helsingin yliopiston opettajankoulutuslaitos. Tutkimuksia 214. Helsinki: Hakapaino.

Kuurila, E. (2014). *Uraohjaus ja urasuunnittelu ammattikorkeakoulussa*. Väitöskirja. Annales Universitatis Turkuensis C 384. Turku: Turun yliopisto.

Lappalainen, I., Apilo, T., Eerola, A., Konttinen, J., & Pelkonen, A. (2010). *Monimuotoinen*

käyttäjälähtöisyys yritysten uudistuvassa innovaatiotoiminnassa. Huomioita käyttäjälähtöisen innovaatiopolitiikan kehittämiseen. VTT TIEDOTEITA – RESEARCH NOTES 2536. Helsinki: Edita Prima Oy.

Lehto, P. (2009). *Käyttäjälähtöisyys – innovaatiopolitiikan uusi haaste*. Luettu osoitteesta: <http://www.sitra.fi/artikkelit/rahoitus/petri-lehto-kayt-tajalahtoisyys-innovaatiopolitiikan-uusi-haaste>

McLinden, M. (2013). *Flexible Pedagogies: part-time learners and learning in higher education*. The Higher Education Academy.

Mäki, K., & Kotila, H. (2015). Opiskelija käy töissä Ongelma vai käyttämätön mahdollisuus? Teoksessa H. Kotila, & K. Mäki (toim.), *21 tapaa tehostaa korkeakouluopintoja* (ss. 135-144). Haaga-Heliana julkaisut 2015. Helsinki: Haaga-Helina.

Mäki, K., & Kotila, H. (2013). *Toimiva optimisympäristö – opas kehittäelyyn ja arviointiin*. HAAGA-HELIA opas 2013.

Opiskelijatutkimus (2014). *Korkeakouluopiskelijoiden toimeentulo ja opiskelu*. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2014:10. Luettu osoitteesta: <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2014/liitteet/okm10.pdf?lang=fi>

Ora-Hyytiäinen, E. (2004). *Auttajasta reflektiiviseksi sairaanhoitajaksi. Ammattikorkeakouluopiskelijan kasvu ja kehittyminen ammattiin*. Acta Universitatis Tamperensis 1032, kasvatustieteen laitos. Tampere: Tampereen yliopistopaino.

Polidano, C., & Zakriova, R. (2011). *Outcomes from Combining Work and Tertiary Study*. A National Vocational Education and Training Research and Evaluation Program Report. National Centre for Vocational Education Research (NCVER).

Puhakka, A., Rautopuro, J., & Tuominen, V. (2010). Employability and Finnish University Graduates. *European Educational Research Journal*, 9(1), 45-56.

Riggert, S. C., Boyle, M., Petrosko, J. M., Ash, D., & Rude-Parkins, C. (2006). Student Employment and Higher Education: Empiricism and Contradiction. *Review of Educational Research*, 76(1), 63-92.

Robotham, D. (2009). Combining study and employment: a step too far? *Education + Training*, 5(4), 322 – 332.

Saari, J. (2015). *Korkeakouluopiskelijoiden seurantalutkimus. Kahden ensimmäisen vuodenaineiston tiedonkeruun toteutus*. Opiskelun ja koulutuksen tutkimussäätiö – OTUS. Työpapereita 1/2015.

Saranpää, M. (2009). Osaamisen tunnistaminen ja työstä oppiminen korkeakoulutasoisesti. Teoksessa I. Gröhn (toim.), *Näkökulmia korkea-asteen oppisopimuksen kehittämiseen*. Luettu osoitteesta: <http://www.haaga-helia.fi/sites/default/files/Kuvat-ja-liitteet/Palvelut/Julkaisut/nakokulmiakorkea-asteen.pdf>

Stenström, M.-L., & Nokelainen, P. (2012). Opintojen läpäisyn edistäminen, keskeyttäminen ja syrjäytymisen ehkäiseminen. *Ammattikasvatuksen aikakauskirja*, 14(2), 4-11

Suomalaiset korkeakouluopiskelijat kansainvälisessä vertailussa – EUROSTUDENT IV:n tuloksia. Opetus- ja kulttuuriministeriön politiikka-analyseja 2/2011.

Suomen virallinen tilasto (SVT). (2015). *Opiskelijoiden työssäkäynti* [verkkójulkaisu].

ISSN=1798-999X. Helsinki: Tilastokeskus. Luettu osoitteesta: <http://www.tilastokeskus.fi/til/opty/index.html>

Vanttaja, M. (2012). Opiskelijoiden työssäkäynti ja opintojen pitkittymisen ongelma. *Kasvatus*, 43(3), 291-297.

Vesterinen, P. (2001). *Projektiopiskelu ja oppiminen ammattikorkeakoulussa*. Jyväskylä studies in education, psychology and social research 189. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Virolainen, M., & Valkonen, S. (2002). *Ammattikorkeakoulusta ja yliopistosta työelämään*. Koulutuksen tutkimuslaitos. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Vuorinen, P., & Valkonen, S. (2005). *Ammattikorkeakoulu ja yliopisto yksilöllisten koulutusvoitteiden toteuttajina*. Koulutuksen tutkimuslaitos. Tutkimuslustoista 25. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Yanbarisova, D. M. (2014). *Combining University studies with work: influence on academic achievement*. Working papers. Series: education. WP BRP 21EDU/2014. Luettu osoitteesta: <http://ssrn.com/abstract=253>

